

DRŽAVNO NATJECANJE IZ ČEŠKOGA JEZIKA –
MATERINSKOGA JEZIKA

STÁTNÍ SOUTĚŽ Z ČESKÉHO JAZYKA –
MATEŘSKÉHO JAZYKA

2025

Střední školy

HESLO

POČET BODŮ:

	100

Prosudbeno povjerenstvo:

1. _____
2. _____
3. _____

Predsjednik/ca Školskog povjerenstva:

_____, 22. travnja 2025.

1. PRÁCE S TEXTEM (PRÓZA)

Přečtěte si výchozí text a odpovězte na otázky.

Michal Viewegh

Báječná léta pod psa

Přišly Vánoce. Dědeček Jiří musel na jakousi operaci, a nemohl tudíž přijet. Kvido, jeho matka a babička Líba mu proto dárky přivezli o den dříve do nemocnice. Dědeček byl trochu bledý, ale usmíval se. Kvido zahlédl na stolku u postele malou, poměrně silnou knížku; byla bez přebalu, takže titul ani autora nebylo možné zjistit.

„Co to čteš?“ zeptal se dědečka Kvido, neboť knihy v něm vzbuzovaly stále větší zvědavost.

„Ani se neptej! Sonety od Shakespeara!“ smál se dědeček. „Zkrátka už blbnu. Víš, co to znamená, když začne právník číst Shakespeara?“ obrátil se vesele na Kvidovu matku.

„Nevím,“ odpověděla mu.

„Dělá, že neví!“ řekl dědeček. „A co dělá Paco?“

Štědrý den probíhal od rána v poklidné atmosféře; nezkazila ji ani Něha, která ještě dopoledne sežrala polovinu krocana chystaného na večeri, ani Kvidova matka, která ze zbytku udělala řízky a osmažila je na karcinogenní teflonové pánvi, a konečně ani babička Líba, která pak řízky s odporem spláchla do záchodu; dědečkova nezvyklá nepřítomnost totiž všechny činila mimořádně tolerantními. Částečně ji pokazil až Kvido.

„Co je to za krávovinu?“ zeptal se bez okolků, když ani v poslední krabici na hromádce svých dárků neobjevil požadovaný černý klobouk se širokou střechou, nýbrž černobílý kožený kopací míč. Nijak se nenamáhal zastříť své zklamání, natožpak simulovat jakoukoli radost.

Jeho rodiče se tajuplně usmívali. Malý Paco se spokojeně zabýval svými dárky.

„To jste opravdu koupili mně?“ tázal se Kvido, v jehož hlase už se nakřáple ozývala mutace. „To má být vtip? Pokud ano, pak je špatný.“

„Počkej –,“ odkašlala si jeho matka, ale Kvido ji ke slovu nepustil.

„Když už jsem neodmítl svou účast v té tristní záležitosti s předstíraným psaním panu Ježíškovi a naprosto nedvojsmyslně se vyjádřil, že naléhavě potřebuji černý klobouk se širokou střechou, očekával bych, že se mým přáním budete také řídit!“ pokračoval podrážděně.

„Kvido,“ řekl jeho otec vyčítavě.

„Pochopil bych,“ zvýšil hlas Kvido, „kdybych nedostal nic – Bůh je mi svědkem, že se vaši ekonomickou situaci snažím vždy maximálně zohlednit – a samozřejmě bych vám odpustil, i kdybych dostal klobouk tmavě modrý nebo dokonce hnědý, přestože bych v takových barvách na ulici střízlivý nevyšel, neboť by tu byla patrná alespoň snaha mému přání vyhovět, ale tuhle **merunu**, tu vám neodpustím!“

Paco k bratrovi polekaně vzhlédl.

„V Celetné jsem viděla **moře černých klobouků**,“ řekla babička Líba. „A laciných.“

„Proboha, mami!“ řekla Kvidova matka.

„Počkej, Kvido –,“ řekl otec.

„Nepočkám!“ zamečel Kvido. „Já vím, rozumíte, já vím, že jsem nesportovní, brýlatý, neohrabaný, tlustý a introvertní, čili je úplně, ale úplně zbytečné, abyste na to dělali takovéhle nákladné narážky!“

Rozhostilo se ticho, přerušované jen Kvidovým hlasitým supěním. Kvidův otec zdvihl oči k dřevěnému stropu a z krabice za svými zády vytáhl černý klobouk se širokou střechou. Rozpačitě rozhodil rukama. „Opravdu to měl bejt vtip,“ řekl. (VIEWEGH, Michal. *Báječná léta pod psa*. Brno: Petrov, 2002.)

1) Doplňte k postavám jejich jména, pokud jsou ve výchozím textu uvedena.

- a) hlavní hrdina _____
- b) jeho bratr _____
- c) jeho matka _____
- d) jeho otec _____
- e) jeho babička _____
- f) jeho dědeček _____

	6

2) Napište, co si Kvido přál k Vánocům a jestli to nakonec dostal.

_____
_____

	2

3) Rozhodněte, zda následující tvrzení vyplývají z výchozího textu.

- a) Kvidův dědeček je lékař. ANO NE
- b) Babička si myslí, že teflonové pánve jsou rakovinotvorné. ANO NE
- c) Kvido si myslí, že mu chce rodina svým dárkem naznačit, že by měl více sportovat. ANO NE
- d) Rodiče si z Kvida udělali legraci. ANO NE

	4

4) Jakou barvu má klobouk?

- a) tmavě modrou
- b) hnědou
- c) černou
- d) šedou

	1

5) Opište z textu synonyma následujících slov. Slova napište v základním tvaru.

a) hloupnout _____

b) nesmysl _____

c) levný _____

d) drahý _____

	4

6) Napište slovo neutrálního významu, které je synonymem hovorového slova „meruna“ z výchozího textu. Slovo, které hledáme, je v textu také použito.

	1

7) Opište z textu antonymum slova „opilý“.

	1

8) Jaký umělecký prostředek je použit ve slovním spojení „moře černých klobouků“ z výchozího textu?

a) hyperbola

b) personifikace

c) anafora

d) synekdocha

	1

9) Ve výchozím textu je jedno nespisovné slovo. Napište ho a na řádek vedle napište jeho spisovnou podobu.

_____ =) _____

	2

2. PRÁCE S TEXTEM (POEZIE)

Přečtěte si výchozí text a text v rámečku a odpovězte na otázky.

Karel Kryl

Bratříčku, zavírej vrátka

Bratříčku, nevzlykej, to nejsou bubáci,
vždyť už jsi velikej, to jsou jen vojáci,
přijeli v hranatých železných maringotkách.

Se slzou na víčku hledíme na sebe,
buď se mnou, bratříčku, bojím se o tebe,
na cestách klikatých, bratříčku, v polobotkách.

Prší a venku se setmělo,
tato noc nebude krátká,
beránka vlku se zachtělo,
bratříčku, zavřel jsi vrátka?

Bratříčku, nevzlykej, neplýtvej slzami,
nadávky polykej a šetři silami,
nesmíš mi vyčítat, jestliže nedojdeme.

Nauč se písničku, není tak složitá,
opři se, bratříčku, cesta je rozbitá,
budeme klopýtat, zpátky už nemůžeme.

Prší a venku se setmělo,
tato noc nebude krátká,
beránka vlku se zachtělo,
bratříčku, zavírej vrátka! Zavírej vrátka!

Píseň vznikla jako reakce na události z noci z 20. na 21. srpna 1968, kdy do Československa vstoupila vojska pěti zemí Varšavské smlouvy, aby zastavila liberalizaci tamního komunistického režimu. Karel Kryl, známý také jako „básník s kytarou“, je nejznámější český představitel žánru zvaného „protestsong“.

zdroj: Radio Prague International

1) Co je cílem výchozího textu?

	1

- a) Informovat veřejnost o událostech ze srpna 1968
- b) Vyjádřit nesouhlas s událostmi srpna 1968 a varovat před důsledky
- c) Oslavit události ze srpna 1968

2) Rozhodněte, zda následující tvrzení vyplývají z výchozího textu.

	4

a) Hlavním tématem textu je, že lyrický subjekt přikazuje svému bratrovi, aby zavřel dveře, protože venku fouká.	ANO	NE
b) Výchozí text je uměleckým vyjádřením atmosféry strachu.	ANO	NE
c) Vojáci jsou v textu přirovnávání ke strašidlům.	ANO	NE
d) Noc bude dlouhá.	ANO	NE

3) Opište z výchozího textu slova odpovídající na otázku, v čem vojáci přijeli.

	1

4) Co to znamená? V čem vojáci ve skutečnosti přijeli?

- a) v uniformách
- b) v tancích
- c) v dodávkách
- d) v plné zbroji

	1

5) Jaký umělecký prostředek je použit ve slovním spojení z otázek č. 3 a 4?

- a) personifikace
- b) oxymorón
- c) metafora
- d) metonymie

	1

- 6) Vypište z textu dvě slova zdrobnělá a určete, od kterých základových slov jsou odvozena. Všechna slova uveďte v 1. pádě jednotného čísla.

slovo zdrobnělé (z textu)	slovo základové

	4

- 7) Vypište z textu slovo, které je tvořenou nespisovnou koncovkou, a na řádek vedle napište slovo ve spisovném tvaru.

_____ =) _____

	2

- 8) V textu jsou i další slova, která končí na –ej. Napište jedno z nich a určete jeho slovní druh.

slova: _____

slovní druh: _____

	2

- 9) V každém sloupci označte jednu správnou odpověď, která platí pro slovo z otázky č. 8.

a) 1. osoba množného čísla	e) způsob oznamovací
b) 2. osoba jednotného čísla	f) způsob podmiňovací
c) 2. osoba množného čísla	g) způsob rozkazovací
d) 3. osoba množného čísla	h) způsob tázací

	2

- 10) Najděte ve výchozím textu kompozitum (slovo složené) a napište, spojením jakých slov vzniklo. Všechna slova uveďte v 1. pádě.

	2

11) Určete pády podstatných jmen ve verši „beránka vlku se zachtělo“ (na každý řádek napište jedno podstatné jméno a vedle jeho pád).

_____	_____
_____	_____

	2

12) Napište dvě vyjmenovaná slova, která se v nějaké podobě objevují ve výchozím textu. Napište je v základním tvaru.

_____

	3

3. JAZYK A VYJADŘOVÁNÍ

1) Rozhodněte, která slovesa se mohou spojovat se zvratným zájmenem *si*, která se zvratným zájmenem *se* a ke kterým zvratné zájmeno vůbec nikdy nepatří. Správné odpovědi zakroužkujte.

a) hrát	se / si / vždy bez zvratného zájmena
b) porodit	se / si / vždy bez zvratného zájmena
c) sáňkovat	se / si / vždy bez zvratného zájmena
d) smát	se / si / vždy bez zvratného zájmena

	4

2) Označte větu, která je napsaná bez chyby.

- a) Petr, Markéta a Eva zase přišli do školy pozdě.
- b) Koťata a štěnata běhaly po zahradě.
- c) Děvčata rády tancovaly.
- d) V létě jsme chodily běhat.

	1

3) Doplňte na vynechaná místa správná písmena.

Když byl__ Petr a Pavel mal__, rádi si hrál__ na pirát__. Dokonce i do škol__ nosil__ pirátské kostým__, i když jim to jejich mamink__ zakázal__. Paní učitelka se z nich skoro zbláznil__. Teď už to naštěstí nedělaj__.

	11

4) Napište uvedená slovní spojení v množném čísle.

- a) velký kluk _____
- b) malý kocour _____
- c) starý člověk _____
- d) dobrý přítel _____
- e) rychlý běžec _____

	5

5) Zakroužkujte správné možnosti.

Letos jsme se na dovolenou vydali do A/afriky. S naším autem značky J/jeep jsme projeli hned tři A/africké země. Přehluli jsme G/gibraltarský P/průliv a vylodili jsme se v C/ceutě, kterou v roce 1415 dobyli P/portugalci. Ze země, kde se natáčela C/casablanka, jsme se vydali do A/alžírsko a potom do T/tuniska, a viděli jsme tak i S/středozevní M/moře, i když z úplně jiné strany.

	12

4. LITERATURA, KULTURA A HISTORIE

1) Seřad'te osobnosti od té, která se narodila nejdříve, po tu, která se narodila nejpozději. Písmena napište ve správném pořadí na linky pod zadáním.

- a) Karel Gott
- b) Božena Němcová
- c) svatý Václav
- d) Karel IV.
- e) Petr Pavel
- f) Tomáš Garrigue Masaryk

1) _____ 2) _____ 3) _____ 4) _____ 5) _____ 6) _____

	6

2) Spojte autora a to, čím se nejvíce proslavil. K číslicím pod zadáním napište správná písmena.

1. Josef Kajetán Tyl	a) lyricko-epická báseň Máj
2. Karel Jaromír Erben	b) sběr pohádek
3. Karel Hynek Mácha	c) text české hymny
4. Karel Havlíček Borovský	d) epigramy

1) _____ 2) _____ 3) _____ 4) _____

	4

3) Rozdělte osobnosti do sloupců podle toho, čím se proslavily.

Václav Havel, Zdeněk Svěrák, Jaromír Jágr, Jaroslav Uhlíř, Petr Čech, Václav IV.

Sport	Film a hudba	Vláda a politika

	6

4) Spojte město v České republice s tím, díky čemu je známé. K číslíčkům pod zadáním napište správná písmena.

1. Jablonec nad Nisou

a) těžba uhlí

2. Ostrava

b) sídlo automobilky Škoda

3. Mladá Boleslav

c) sídlo světoznámého pivovaru

4. Plzeň

d) výroba bižuterie

1) _____

2) _____

3) _____

4) _____

	4